

12.03.2026-cı il

Bakı şəhəri

Azərbaycan Respublikası adından

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi

Mülki kollegiyasının

iddiaçı Abdulrazzaqov Ağaməhəmməd Ağasəf oğlunun cavabdeh Abdulrazzaqova (Sədayeva) Təranə Əhməd qızına qarşı (Abdulrazzaqov Aqil Ağasəf oğlu maraqlı şəxs qismində cəlb edilməklə) iş üzrə

Q Ə R A R D A D I

Açar sözlər: “nikahın pozulması”

Sənədi elektron imzalayan şəxsin vəzifəsi, adı və soyadı:

Sədrlik edən hakim Vüsalə Baxışova - imzaladı 10.04.2026,

Hakim Zaur Əliyev - imzaladı 10.04.2026, Hakim Zəki Babayev - imzaladı 10.04.2026

Məhkəmənin adı: Ali Məhkəmə

Sənədin elektron yüklənmə ünvanı:

<https://e-mehkeme.gov.az/signed/ShowPdf?guid=a9c51cde1b834f4db8853cc03979440a.pdf>

Qeyd: «Elektron imza və elektron sənəd haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 3-cü maddəsinə əsasən elektron imza əl imzası ilə bərabər hüquqi qüvvəyə malikdir. Elektron imza şəxsin kağız daşıyıcı üzərindəki möhürlə təsdiq edilmiş əl imzasına bərabər tutulur.

S/N: 010

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki Kollegiyası, hakimlər Baxışova Vüsalə Ələkbər qızı (məruzəçi), Babayev Zəki Baba oğlu və Əliyev Zaur Əli oğlundan ibarət tərkibdə,

iddiaçı Abdulrazaqov Ağaməhəmməd Ağasəf oğlunun cavabdeh Abdulrazaqova (Sədayeva) Təranə Əhməd qızına qarşı "nikahın pozulması" tələbinə dair mülki iş üzrə Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 2025-ci il 11 sentyabr tarixli 2(105)-1074/2025 nömrəli qərarından maraqlı şəxs Abdulrazaqov Aqil Ağasəf oğlu tərəfindən verilmiş kassasiya şikayətinə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati binasında yazılı icraat qaydasında baxaraq, aşağıdakı qərarı qəbul etdi.

İşin halları

1. Abdulrazaqov Ağaməhəmməd Ağasəf oğlu ilə Abdulrazaqova Təranə Əhməd qızı arasında 29 iyun 2018-ci il tarixində nikah bağlanmışdır.
2. Abdulrazaqov Ağaməhəmməd Ağasəf oğlu 03.12.2024-cü il tarixdə ölmüşdür.

İş üzrə qəbul edilmiş məhkəmə aktları

a) Birinci instansiya məhkəməsində icraat

3. İddiaçı Abdulrazaqov Ağaməhəmməd Ağasəf oğlu cavabdeh Abdulrazaqova (Sədayeva) Təranə Əhməd qızına qarşı "nikahın pozulması" tələbinə dair iddia qaldıraraq, cavabdeh Abdulrazaqova (Sədayeva) Təranə Əhməd qızı ilə 29 iyun 2017-ci il tarixdə Şamaxı rayon Qeydiyyat şöbəsi tərəfindən bağlanmış nikahlarının pozulması barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

4. Şamaxı Rayon Məhkəməsinin 25 yanvar 2018-ci il tarixli, 2(074)-73/2018 nömrəli qətnaməsi ilə (hakim Etibar Hübətov) iddianın təmin edilməsi, iddiaçı Abdulrazaqov Ağaməhəmməd Ağasəf oğlu ilə cavabdeh Abdulrazaqova (Sədayeva) Təranə Əhməd qızı arasında 29 iyun 2017-ci il tarixində Şamaxı rayon Qeydiyyat şöbəsi tərəfindən bağlanmış, nikahın pozulması qətdirilmişdir.

b) Apellyasiya instansiyası məhkəməsindəki icraat

5. Cavabdeh Abdulrazaqova (Sədayeva) Təranə Əhməd qızı Şamaxı Rayon Məhkəməsinin 25 yanvar 2018-ci il tarixli, 2(074)-73/2018 nömrəli qətnaməsindən apellyasiya şikayəti verərək, qətnamənin ləğv edilməsini və iddia tələbinin rədd olunması barədə yeni qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

6. Apellyasiya şikayətində göstərilmişdir ki, birinci instansiya məhkəməsindəki araşdırma zamanı cavabdehin iddia ərizəsində göstərilən yaşayış yeri üzrə-Şamaxı şəhəri, N.Nərimanov küçəsi 6 ünvanına bildiriş göndərilmiş, lakin bütün məhkəmə bildirişləri, «bu ünvanda yaşamır» qeydi ilə geri qaytarılmışdır. Azərbaycan Respublikası Şamaxı rayon İcra Hakimiyyəti Başçısının Şamaxı şəhər inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndəliyinin 19 iyun 2025-ci il tarixli, 5-75-12/2-1105/2025 nömrəli arayışından görünür ki, Abdulrazaqova Təranə Əhməd qızı həqiqətən AZE № 2411458 sayılı şəxsiyyət vəsiqəsinə əsasən 06.04.1970-ci il tarixdə anadan olmuş, 03.12.2024-cü il tarixdə ölmüş mərhum Abdulrazaqov Ağaməhəmməd Ağasəf oğlu ilə 29.06.2017-ci il tarixdən, hal-hazırda kimi Şamaxı şəhəri, N.Nərimanov küçəsi 56 sayılı ünvanda yaşayır. Belə ki, birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən prosessual hüquq normaları pozulmuş, məhkəmə cavabdehin məhkəmə iclaslarında iştirakının təmin edilməsi üçün qanunvericiliyin verdiyi bütün mümkün

Sənədi elektron imzalayan şəxsin vəzifəsi, adı və soyadı:

Sədrlik edən hakim Vüsalə Baxışova - imzaladı 10.04.2026,

Hakim Zaur Əliyev - imzaladı 10.04.2026, Hakim Zəki Babayev - imzaladı 10.04.2026

Məhkəmənin adı: Ali Məhkəmə

Sənədin elektron yüklənmə ünvanı:

<https://e-mehkeme.gov.az/signed/ShowPdf?guid=a9c51cde1b834f4db8853cc03979440a.pdf>

Qeyd: «Elektron imza və elektron sənəd haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 3-cü maddəsinə əsasən elektron imza əl imzası ilə bərabər hüquqi qüvvəyə malikdir. Elektron imza şəxsin kağız daşıyıcı üzərindəki möhürlə təsdiq edilmiş əl imzasına bərabər tutulur.

S/N: 010

vasitələrdən istifadə etməmişdir. Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu Qərarlarında qeyd edir ki, bütün məhkəmə instansiyalarında mübahisələrin maddi və prosessual qanunvericiliyin normalarına riayət edilməklə həll olunması mahiyyət üzrə çıxarılmış məhkəmə aktlarının qanuniliyinin və ədalətliliyinin hüquqi əsasını təşkil etməklə onların şübhə altına alınmasını istisna edir.

7. Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki kollegiyasının 2025-ci il 11 sentyabr tarixli 2(105)-1074/2025 nömrəli qərarı ilə (hakimlər Almaz Məhərrəm qızı Süleymanova (sədrlik edən və məruzəçi), Lalə Elxan qızı Rəhimli və Səyyad Ağəli oğlu Qafaridən ibarət tərkibdə) apellyasiya şikayətinin qismən təmin edilməsi, Bakı şəhəri Şamaxı Rayon Məhkəməsinin 2(074)-73/2018 nömrəli, 25 yanvar 2018-ci il tarixli qətnaməsinin ləğv edilməsi, həmin iş üzrə icraata xitam verilməsi qərara alınmışdır.

8. Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, iş materiallarına əlavə edilmiş ölüm haqqında şəhadətnamənin surətindən görünür ki, Abdulrazaqov Ağaməhəmməd Ağasəf oğlu 03.12.2024-cü il tarixdə ölmüşdür. Şəxsin ölümü ilə mülki hüquq vəzifələri daşımaq qabiliyyəti itirilmiş olur. Bu halda şəxsin mülki hüquq vəzifələrinin hüquqi varisliyi qaydasında ötürülməsini mülki qanunvericilik tanımışdır.

9. Qeyd olunanlara əsasən, prosessual hüquq varisliyi institutunun mövcudluğu bilavasitə maddi hüquqların varisliyi ilə şərtləndirilmişdir. Yəni yalnız qarşılıqlı hüquq və vəzifələrin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar müvafiq davranış və hərəkətlərin icra edilməsini ehtiva edən maddi hüquq münasibətləri olduğu halda mülki məhkəmə icraatında prosessual hüquq varisliyi mümkün sayıla bilər. İddia tələbi nikahın pozulması barəsində olduğundan mübahisə edilən hüquq münasibəti hüquq varisliyinə yol vermədiyindən icraata xitam verilməlidir.

10. Məhkəmə kollegiyası gəlidiyi nəticənin əsası Azərbaycan Respublikası Qanunun Mülki Prosessual Məcəlləsinin 261.0.7 və 402-cı maddələrini istinad etmişdir.

Kassasiya şikayətinin və ona qarşı etirazın dəlilləri

a) Kassasiya şikayətinin dəlilləri

11. Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarından Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 16.12.2025-ci il tarixli qərarı ilə maraqlı şəxs kimi cəlb edilmiş Abdulrazaqov Aqil Ağasəf oğlu kassasiya şikayəti verərək, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 2(105)-1074/2025 sayılı, 11 sentyabr 2025-ci il tarixli qərarının ləğv edilməsini, mülki işin yenidən baxılmaq üçün apellyasiya instansiyası məhkəməsinə göndərilməsi haqqında qərar qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

12. Kassasiya şikayəti belə əsaslandırılmışdır ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 125-ci maddəsinin VII hissəsinə əsasən məhkəmə icraatı həqiqətin müəyyən edilməsini təmin etməlidir. Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 88-ci maddəsinə görə məhkəmə sübutları obyektiv, qərəzsiz, hərtərəfli və tam araşdıraraq hüquq normalarına uyğun qiymətləndirməlidir. Həmin Məcəllənin 403.2-ci maddəsinə əsasən işdə iştirak etməyə cəlb olunmayan, lakin məhkəmə aktı ilə hüquq və maraqlarına toxunulan şəxslərin məhkəməyə müraciət etmək hüququ təmin edilir. Mülki Prosessual Məcəllənin 4.1-ci maddəsinə və İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqlarının Müdafiəsi haqqında Konvensiyanın 6.1-ci maddəsinə əsasən hər kəsin öz hüquq və qanuni mənafələrinin məhkəmə qaydasında ədalətli araşdırılması hüququ vardır. Konstitusiya Məhkəməsinin və Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin hüquqi mövqelərinə görə məhkəmələr təqdim olunmuş sübut və dəlilləri hərtərəfli araşdırmalı və qəbul etdikləri

Sənədi elektron imzalayan şəxsin vəzifəsi, adı və soyadı:

Sədrlik edən hakim Vüsalə Baxışova - imzaladı 10.04.2026,

Hakim Zaur Əliyev - imzaladı 10.04.2026, Hakim Zəki Babayev - imzaladı 10.04.2026

Məhkəmənin adı: Ali Məhkəmə

Sənədin elektron yüklənmə ünvanı:

<https://e-mehkeme.gov.az/signed/ShowPdf?guid=a9c51cde1b834f4db8853cc03979440a.pdf>

Qeyd: «Elektron imza və elektron sənəd haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 3-cü maddəsinə əsasən elektron imza əl imzası ilə bərabər hüquqi qüvvəyə malikdir. Elektron imza şəxsin kağız daşıyıcı üzərindəki möhürlə təsdiq edilmiş əl imzasına bərabər tutulur.

S/N: 010

qərarları əsaslandırılmalıdır. Mülki Prosessual Məcəllənin 416, 417 və 418-ci maddələrinə əsasən maddi və prosessual hüquq normalarının pozulması və ya düzgün tətbiq edilməməsi apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarının kassasiya qaydasında ləğv edilməsi üçün əsasdır.

13. Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 19-cu maddəsinə əsasən tərəflərdən biri nikahın pozulmasını tələb etdikdə, digər tərəfin razılığından asılı olmayaraq nikah məhkəmə qaydasında pozula bilər. Nikahın pozulmasını tələb etmək hüququ mərhum iddiaçıya məxsus olmuş və o, bu hüququnu sərbəst iradəsi ilə həyata keçirmişdir. Buna baxmayaraq, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsi uzun müddət keçdikdən sonra faktiki olaraq pozulmuş nikahın hüquqi nəticələrini aradan qaldırmaqla maddi hüquq normasını düzgün tətbiq etməmişdir. Bu hal Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 19-cu maddəsinin tələblərinin pozulması kimi qiymətləndirilməlidir.

14. Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 135.1-ci maddəsinə əsasən məhkəmə proses iştirakçılarını müəyyən olunmuş qaydada məhkəmə iclası barədə məlumatlandırılmalıdır. Birinci instansiya məhkəməsi cavabdehin qeydiyyatda olduğu ünvan üzrə lazımi qaydada məlumatlandırılmasını təmin etmiş və prosessual qanunvericiliyin tələblərinə əməl etmişdir. Cavabdehin məhkəmə iclaslarında iştirak etməməsi onun həmin ünvanda faktiki yaşamaması ilə bağlı olmuş, apellyasiya şikayəti isə formal xarakter daşımışdır. Buna baxmayaraq, apellyasiya instansiyası məhkəməsi birinci instansiya məhkəməsinin guya cavabdehin iştirakını təmin etmək üçün bütün vasitələrdən istifadə etmədiyini göstərərək qətnaməni ləğv etmişdir. Hesab edirik ki, bu nəticə əsassızdır və birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən prosessual hüquq normaları pozulmamışdır.

15. Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 385.2-ci maddəsinin tələblərinə baxmayaraq, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyası faktiki hallar baxımından qanuni və əsaslı olan birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsini yalnız formal mülahizələrə əsaslanaraq ləğv etmişdir. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi qərardadında birinci instansiya məhkəməsinin guya cavabdehin məhkəmə iclaslarında iştirakını təmin etmək üçün bütün mümkün vasitələrdən istifadə etmədiyini göstərmiş, lakin cavabdehin həmin dövrdə faktiki yaşayış yeri, tərəflərin birgə təsərrüfat aparıb-aparmaması və məhkəmənin hansı əlavə effektiv tədbirlər görməli olduğu barədə hər hansı əsaslandırma təqdim etməmişdir. Buna görə də apellyasiya məhkəməsinin nəticəsi əsassızdır.

b) Kassasiya şikayətinə qarşı etirazın dəlilləri

16. Cavabdeh Abdulrazzaqova Təranə Əhməd qızı kassasiya şikayətinə qarşı etiraz təqdim edərək, etirazını onunla əsaslandırmışdır ki, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 11.09.2025-ci il tarixli, 2(105)-1074/2025 sayılı qərardadını iş materialları ətrafı araşdırılmaqla, mövcud vəziyyət düzgün qiymətləndirməklə, qanunvericiliyin bütün aidiyyəti normaları nəzərə almaqla qəbul edilmişdir. Bu səbəbdən də sadalanan, eləcə də məhkəmə proseslərində araşdırılaraq sübuta yetirilmiş hallar nəzərə alındıqda, kassasiya şikayətinin təmin edilməməsinə, istinad olunan qərardadın hər hansı formada ləğv edilməsinə və dəyişdirilməsinə əsas yoxdur.

Tətbiq edilən hüquq

Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsi

17. Maddə 418.4. Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsi və ya qərardadı şikayətin dəlillərindən asılı olmayaraq aşağıdakı hallarda ləğv edilməlidir:

Sənədi elektron imzalayan şəxsin vəzifəsi, adı və soyadı:

Sədrlik edən hakim Vüsalə Baxışova - imzaladı 10.04.2026,

Hakim Zaur Əliyev - imzaladı 10.04.2026, Hakim Zəki Babayev - imzaladı 10.04.2026

Məhkəmənin adı: Ali Məhkəmə

Sənədin elektron yüklənmə ünvanı:

<https://e-mehkeme.gov.az/signed/ShowPdf?guid=a9c51cde1b834f4db8853cc03979440a.pdf>

Qeyd: «Elektron imza və elektron sənəd haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 3-cü maddəsinə əsasən elektron imza əl imzası ilə bərabər hüquqi qüvvəyə malikdir. Elektron imza şəxsin kağız daşıyıcı üzərindəki möhürlə təsdiq edilmiş əl imzasına bərabər tutulur.

S/N: 010

418.4.6. məhkəmə işdə iştirak etməyə cəlb edilməmiş şəxslərin hüquq və vəzifələrinə dair onların hüquqlarının pozulmasına səbəb olan qətnamə və ya qərarı qəbul etmişsə;

Kassasiya baxışının hədləri

18. Hazırda apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarı cavabdeh tərəfindən tam mübahisələndirildiyindən, hazırkı kassasiya baxışının predmetini apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin qanuniliyinin kassasiya şikayətinin dəlillərinə uyğun olaraq tam yoxlanılması təşkil edir.

Kassasiya instansiyasının mövqeyi

19. Məhkəmə kollegiyası hesab edir ki, mübahisələndirilən qərarı ləğv edilərək iş baxılması üçün apellyasiya instansiyası məhkəməsinə qaytarılmalıdır.

20. Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 27(102)-2/2025 sayılı 16.12.2025-ci il tarixli qərarı ilə müəyyən edilmişdir ki, Abdulrazzaqov Aqil Ağasəf oğlu iddiaçı Abdulrazzaqov Ağaməhəmməd Ağasəf oğlunun nəvəsi və onun ölümündən sonra vəsiyyətnamə üzrə iddiaçının mirasını qəbul etmiş vəərəsi olduğundan Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki kollegiyasının 2025-ci il 11 sentyabr tarixli 2(105)-1074/2025 nömrəli qərarı ilə mərhumun iddiası üzrə icraata xitam verilməsi Abdulrazzaqov Aqil Ağasəf oğlunun maraqlarına toxunur.

21. MPM-nin 418.4-cü maddəsinin tələbinə əsasən işdə iştirak etməyə cəlb edilməmiş şəxslərin hüquq və vəzifələrinə dair onların hüquqlarının pozulmasına səbəb olan qətnamə və ya qərarı qəbul edilməsi apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin və ya qərarının şikayətin dəlillərindən asılı olmayaraq ləğv edilməsi üçün əsas olduğundan kollegiya hesab edir ki, mübahisələndirilən qərarı ləğv edilərək işə maraqlı şəxsin iştirakı ilə yenidən baxılması üçün iş materialları apellyasiya instansiyası məhkəməsinə qaytarılmalıdır.

22. Qeyd edilənlərə əsasən məhkəmə hesab edir ki, kassasiya şikayəti təmin edilərək Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki kollegiyasının 2(105)-1074/2025 nömrəli, 11 sentyabr 2025-ci il tarixli qərarı ləğv edilməli, iş baxılması üçün apellyasiya instansiyası məhkəməsinə qaytarılmalıdır.

23. Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 416, 417, 419-cü maddələrinin tələblərini rəhbər tutaraq kassasiya instansiyası məhkəməsi

Qərara aldı

Maraqlı şəxs Abdulrazzaqov Aqil Ağasəf oğlu tərəfindən verilmiş kassasiya şikayəti təmin edilsin.

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki kollegiyasının 2(105)-1074/2025 nömrəli, 11 sentyabr 2025-ci il tarixli qərarı ləğv edilsin.

İş baxılması üçün apellyasiya instansiyası məhkəməsinə qaytarılsın.

Qərar qəbul edildiyi andan qüvvəyə minir

Sənədi elektron imzalayan şəxsin vəzifəsi, adı və soyadı:

Sədrlik edən hakim Vüsalə Baxışova - imzaladı 10.04.2026,

Hakim Zaur Əliyev - imzaladı 10.04.2026, Hakim Zəki Babayev - imzaladı 10.04.2026

Məhkəmənin adı: Ali Məhkəmə

Sənədin elektron yüklənmə ünvanı:

<https://e-mehkeme.gov.az/signed/ShowPdf?guid=a9c51cde1b834f4db8853cc03979440a.pdf>

Qeyd: «Elektron imza və elektron sənəd haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 3-cü maddəsinə əsasən elektron imza əl imzası ilə bərabər hüquqi qüvvəyə malikdir. Elektron imza şəxsin kağız daşıyıcı üzərindəki möhürlə təsdiq edilmiş əl imzasına bərabər tutulur.

S/N: 010